

KÄRKÖLÄN KUNTA

Talousarvion laadintaohjeet 2027

Sisällys

| | |
|---|---|
| Johdanto | 2 |
| Aikataulu..... | 3 |
| Valtuustotason sitovat tavoitteet..... | 3 |
| Talousarvion laadinnan euromääräisiä perusteita | 4 |
| Käyttötalous..... | 4 |
| Investoinnit..... | 5 |
| Talousarvion sitovuustaso | 6 |

Johdanto

Ennen vuoden 2026 loppua valtuuston päättämässä talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan (KuntaL 110.2 §).

Talousarvio ja taloussuunnitelma käsittää vuodet 2027–2029. Suunnitelman ensimmäinen vuosi on laissa erikseen mainittu talousarvio, jonka sitovuus on oikeudellisesti vahvempi kuin taloussuunnitelman. Taloussuunnitelmavuosien 2028–2029 määrärahat esitetään talousarviossa tuloslaskelma-, rahoituslaskelma- ja investointiosissa huomioiden merkittävät toiminnalliset muutokset perusteluineen sekä kustannustason muutokset. Taloussuunnitelma on kunnan luottamustoimielimiä ja viranhaltijoita taloudellisesti ja toiminnallisesti velvoittava asiakirja.

Talousarvion rakenne on seuraava:

1. Kunnanjohtajan katsaus
2. Yleiset lähtökohdat
3. Yleisperusteluosa
4. Palvelualuekohtaiset perustelut
5. Tuloslaskelma
6. Investointiosa
7. Rahoitusosa
8. Talousarvion sitovuustaso
9. Taloussuunnitelma
10. Palvelusuunnitelmat

Valtuuston hyväksymä kuntastrategia ja palvelualueittain toimitilin tasolla laaditut palvelusuunnitelmat ovat talousarvion ja -suunnitelman laadinnan keskeisiä perusteita. Kuntastrategiassa esitetään kunnan visio, arvot, ja strategiset tavoitteet. Talousarvion palvelusuunnitelmalla kuvataan kuntastrategiaan perustuvien palvelujen taso ja saatavuus.

Aikataulu

- 8.6.2026 Kunnanhallitus hyväksyy vuoden 2027 talousarvion laadintaohjeet
- 13.8.2026 Palvelualueet valmistelevat alustavat talousarvioluvut ja sitovat tavoitteet
- 15.8.2026 Valtuuston talousarvioseminaari
- 1-31.9.2026 Sisäisten veloitusien kirjaukset
- 13.10.2026 Kunnanhallituksen alaisen palvelualueen talousarvio vuodelle 2027 ja taloussuunnitelma vuosille 2028–2029
- 14.10.2026 Ympäristölautakunnan alaisen palvelualueen talousarvio vuodelle 2027 ja taloussuunnitelma vuosille 2028–2029
- 15.10.2026 Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alaisen palvelualueen talousarvio vuodelle 2027 ja taloussuunnitelma vuosille 2028–2029
- 20.10.2026 Teknisen lautakunnan alaisen palvelualueen talousarvio vuodelle 2027 ja taloussuunnitelma vuosille 2028–2029
- 9.11.2026 Valtuuston päätös veroprosenteista
- 23.11.2026 Kunnanhallitus käsittelee talousarviota ja tekee esityksen kunnanvaltuustolle
- 7.12.2026 Kunnanvaltuusto tekee päätöksen talousarviosta vuodelle 2027 ja taloussuunnitelmasta vuosille 2028–2029

helmikuu 2027 loppuun mennessä käyttösunnitelmat hyväksytyt palvelualoittain

Valtuustotason sitovat tavoitteet

Valtuuston hyväksymän kuntastrategian pohjalta asetetaan palvelualueittain valtuustotason sitovat tavoitteet. Tavoitteiden tulee ensisijaisesti olla vaikuttavuustavoitteita ja niissä tulee huomioida tuotetun palvelun asiakasvaikutus. Vaikuttavuustavoitteet määrittävät joko palvelun aikaansaamaa muutosta kuntalaisten hyvinvoinnissa tai palvelun laatua. Palvelun laatua arvioidaan vaikuttavuuden, saatavuuden tai asiakastyytyvyyden näkökulmista. Valtuusto voi sitovina tavoitteina hyväksyä myös kunnan elinvoimaa, toiminnan kehittämistä, tuloksellisuuden parantamista tai henkilöstöhallintoa koskevia tavoitteita. Tavoitteiden tulee olla toteutettavissa valtuuston osoittamilla resursseilla ja sellaisia, että kunta voi niihin omilla toimenpiteillään vaikuttaa. Jos asetut tavoitteet eivät ole saavutettavissa talouden perusteissa tapahtuneiden muutosten takia, silloin on valtuuston hyväksyttävä myös tavoitteita koskevat perustellut muutokset. Tavoitteiden tulee olla realistisia sekä konkreettisia ja niille määritellään toteuttamisen toimenpiteet, vastuutahot sekä toteutumisen mittarit ja niiden tavoitetasot. Tavoitteiden arviointikriteereitä suunnitelmassa mallia tulee ottaa JHS 199 suosituksen liitteessä 1. annetusta

ohjeistuksesta. Alla mallitaulukko, jolla tavoitteet, mittarit ja tavoitetasot kuvataan talousarviokirjassa ja toteuma raportoidaan osavuositarkastuksissa, tilinpäätöksessä ja muissa raporteissa.

| <i>Strategiaohjaus</i> | <i>Strateginen painopiste</i> |
|---------------------------------------|--|
| <i>Tavoite</i> | <i>Selkeä kuvaus tavoitteesta</i> |
| <i>Mittarit</i> <i>Tavoitetaso</i> | <i>Konkreettinen laadullinen tai määrällinen mittari</i> |
| <i>Toteuma</i> <i>pvm.</i> | <i>Toteuman arviointi osavuositarkastuksessa ja tilinpäätöksessä</i> |

Talousarvion laadinnan euromääräisiä perusteita

Käyttötalous

Valtionosuuksien ja verotulojen ennakoitu väheneminen aiheuttaa edelleen säästöpainetta kunnan talouteen. Kuntien tehtävät painottuvat kasvatus- ja opetuspalveluihin, joiden palvelutarpeen ennakoidaan laskevan syntyvyyden pienenemisen seurauksena. Hyvinvointipalvelujen tuottamisessa kunnan on perusteltua priorisoida lakisääteiset palvelut ja kehittää palvelujentoiminnan tuottoja. Kuntien tehtävät laajenivat vuoden 2025 alusta TE-uudistuksen myötä. Uudistuksessa kunnille ja kuntien yhteistoiminta-alueille siirtyi vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennettiin. Kunnan tuleviin valtionosuuksiin vaikuttavat sote-uudistukseen liittyvät leikkaukset ja edellä mainittu TE-uudistus. TE-palveluiden järjestämiseen saadaan kohdennettua valtionosuutta, mutta saatu valtionosuus ei kata kaikkia uudistuksesta aiheutuneita kuluja. Lisäksi työllisyys laski koko maassa vuonna 2024 eikä muutosta parempaan ole tapahtunut vuoden 2025 alun aikana.

Kunta- ja hyvinvointialan uudet työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 1.5.2025-29.2.2028.

Sopimuskauden pituus on 34 kuukautta, eikä sopimusta voi irtisanoa. Sopimusten nimelliskorotukset ovat yhteensä 7,37 prosenttia. Korotukset noudattavat työmarkkinoiden yleistä linjaa, kun huomioon otetaan lyhyempi sopimuskausi. Vuonna 2027 sopimuskorotusten vaikutus henkilöstömenoihin on arviolta noin 3,5 prosenttia, huomioiden 1.4.2027 voimaan tulevat korotukset (yhteensä 4,6 %) sekä niiden ajoittuminen osalle vuotta. Määräraha-arvioissa käytetään maaliskuun 2026 palkkamenoja huomioiden tiedossa olevat muutokset sekä sopimusten mukaiset palkankorotusvaraukset. Palkkojen sivukulut (sotumaksu,

eläkevakuutusmaksut, työttömyys- tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksut) arvioidaan valmistelussa tiedossa olevilla sivukuluprosenteilla. Eläkemenoperusteiset eläkevakuutusmaksut huomioidaan Kuntien Eläkevakuutuksen (KEVA) antaman arvion mukaisesti ja budjetoidaan henkilöstömenojen suhteessa. Luottamushenkilöiden kokouspalkkiot lasketaan voimassa olevaan hallintosääntöön ja palkkiosääntöön pohjautuen sekä arvioitujen kokousmäärien perusteella.

Sisäisiin vuokria tarkistetaan tehdyn konsulttityön perusteella talousarvioon 2027. Sisäiset vuokrat vaikuttavat sekä tulona ja menona samansuuruisesti, joten niillä ei ole koko kunnan tuloksen kannalta vaikutusta. Muut sisäiset erät kohdistetaan kustannusperusteisesti sisäisten palvelujen käyttäjille, jotta kustannukset voidaan raportoida Valtiokonttorin KUTI-raportoinnin velvoitteiden mukaan. Sisäiset erät budjetoidaan omana kokonaisuutenaan ja niiden osalta mahdolliset säästöt tulee perustua ulkoisista kuluista johdettuun perusteltuun kustannusten laskuun.

Verotulot arvioidaan Kuntaliiton uusimman veroennustekehikon pohjalta. Tieto päivittyy syksyn aikana. Valtionosuudet perustuvat Kuntaliiton ja Valtiovarainministeriön kunnille laskemaan arvioon, ja tieto tarkentuu valtioneuvoston tekemien päätösten mukaisesti.

Talousarviolainojen ja leasing-vuokrien korkotason ennakoidaan pysyvän vakaana noin 2,7–3,2 prosentin tasolla ilman merkittäviä kansainvälisiä muutoksia. Näin ollen korkomenojen kasvu ei ole merkittävä riskitekijä nykyisessä korkoympäristössä. Talousarviossa muuttuvakorkoisten luottojen korkokulut lasketaan 3 prosentin keskiporko-odotuksella vuodelle 2027. Laskentaa päivitetään mikäli talousarviolaadinnan yhteydessä tulee tilanteeseen vaikuttavia tietoja.

Kunnan taloudellinen tilanne on edelleen heikko, jonka seurauksena mahdollisia säästöjä tulee edelleen arvioida talousarviolaadinnan yhteydessä yhdessä henkilöstön kanssa. Toimintamenojen nousun tulee olla korkeintaan inflaation tasolla ja palvelualueiden tulee tunnistaa merkittäviä kustannussäästöjä välttämättä osaoptimoiteja toiminnassa ja taloudessa. Kaikilla toimialoilla on tavoiteltavaa myös kehittää toimintaa tuottojen lisäämiseksi.

Investoinnit

Rakentamishjelma sisältää talousarviovuoden 2027 ja suunnitelmavuodet 2028–2031.

Investointiesityksissä esitetään toteuttamisajalle jaksotettu määrärahatarve ja perusteltu selostus investoinnista. Tavoitteeksi asetetaan, että investointien vuosittainen taso on suunnitelmavuosina 1 000

000 euroa. Kiinteistöohjelman toteuttamiseen liittyvät valtuuston ratkaisut vaikuttavat investointimäärärahojen tasoon.

Talousarvion sitovuustaso

Talousarvion sitovia eriä ovat kuntalain 110 §:n mukaisesti valtuuston hyväksymät toiminnan ja talouden tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviossa sitovuustaso on toimielintaso. Talousarvio esitetään vastuualuetasolla. Tilivastuullinen on palvelualuejohtaja. Tuloslaskelmassa toimintakatteen jälkeiset erät sitovat valtuustoon nähden aina tilikauden tulokseen saakka. Tämän jälkeen esitetään tilikauden tuloksen käsittelyerät, jotka eivät ole määrärahoja ja tuloarvioita, koska ne eivät ole rahoitusvaikutteisia eriä. Vuosittainen poistojen määrä on sidottu valtuuston tekemään poistosuunnitelmaan. Investointiosa sitoo valtuustoon nähden vastuualuetasolla. Rahoitusosassa sitovia määrärahoja ovat rahoitustoiminnan määrärahat. Sitä aiemmat erät ovat sitovia talousarvion muissa osissa.